

גליון 36 | יולי 2010

לשכת עורכי הדין
הוועד המרכזי

אתיקה מקצועית רבעון האתיקה של לשכת עורכי הדין

גביית חובות בידי עורכי דין עו"ד דרור ארד-אילון / יו"ר ועדת האתיקה הארצית

בשנים האחרונות חלה עלייה במספר משרדי עורכי הדין העוסקים בגביית חובות הן במישור המנהלי והן במישור המשפטי. יותר ויותר גורמים שהם בעלי חוב מעבירים את הטיפול בגביית החוב באופן מלא למיקור חוץ בידי עורכי דין או בידי חברות הקשורות לעורכי דין. כך שעורך הדין מוצא את עצמו לא רק בתפקיד של מייצג בעל החוב אלא, הלכה למעשה, בנעליו של בעל החוב כמעין מחלקת גביה חיצונית שלו. הדוגמאות לכך רבות: גביית קנסות חניה, ארנונה, חשבונות של ספקי תקשורת שונים ועוד. הפועל היוצא הוא, שאזרחים רבים נתקלים בעורכי הדין העוסקים בגביה ככתובת הראשונה ולעתים היחידה לטיפול בחוב הנטען נגדם בהליכי גביה מנהליים ושיפוטיים.

ועדת האתיקה הארצית נדרשה לא פעם לדיון בדרך בה פועלים עורכי הדין במקרים אלו, דרך העלולה להסיג את גבול המקצוע. הוועדה נתנה חוות דעת באשר לתנאי ההתקשרות עם גורמי רשות שהם בעלי חוב וזאת כדי להגן על ייחוד המקצוע ועל כפיפות העוסקים במלאכה לדין המשמעותי. ועדת האתיקה חיוותה דעתה באשר לסעיפים שונים במכרזי רשות לחברות גביה, באשר לשיתוף פעולה בין עורכי דין לחברות שאינן עורכי דין, באשר לדרישת ערבות כתנאי לקבלת עבודה ועוד (ראו לדוגמה, החלטה מספר את 336/04 **אתיקה מקצועית** 24 עמ' 2) עקרון היסוד שהנחה את החלטותינו הוא, שפעילות משפטית בתחום הגביה מסורה מכוח סעיף 20 לחוק לשכת עורכי הדין לעורכי דין ולעורכי דין בלבד, והיא מחייבת כפיפות מלאה לדיני האתיקה.

עורך דין העוסק בגביה בכלל, ועורך דין המייצג גורם שלטוני או מסחרי גדול בפרט, מפעיל בהליכי הגביה מערכת שלטונית מורכבת, שבסופה עומד כוח שלטוני לשם גביית החוב. כל מהלך - ולו הקטן ביותר - עשוי להניע את מערכת אכיפת החוק במלוא עוצמתה. העובדה שהגובה הוא עורך דין מוסיפה להרתעה של פעולת הגביה. בשל כך, מחויב עורך הדין העוסק בכך למידה גבוהה של זהירות ושל דייקנות בזכויות הצד שכנגד, קרי בזכויות החייב. בהקשר לכך נתקלנו בתלונות על כך שמשרדי עורכי דין פועלים במתכונת של חברות גביה, כך שהגורם מולו עומד החייב אינו עורך דין (אלא פקיד הפועל במשרד עורכי הדין); חייב אינו מצליח לשוחח עם עורך הדין שכתב לו מכתב התראה או עם עורך דין אחר מהמשרד; מכתבי עורכי

עורכת: ד"ר לימור זר-גוטמן, עו"ד, המסלול האקדמי המכללה למינהל ■ **יו"ר ועדת האתיקה הארצית:** עו"ד דרור ארד-אילון
המערכת: רח' דניאל פריש 10, תל אביב 64731, טל. 03-6362200, פקס. 03-6918696, email: dorit@israelbar.org.il
מאמרי המערכת: גביית חובות בידי עורכי דין ■ **הנחיות והחלטות:** ועדת האתיקה הארצית ■ **עיצוב:** סטודיו רחל קליין

דין משמשים כתלושי תשלום לסילוק החוב; מכתבי התראה של עורך דין נשלחים בתפוצה רחבה מדי, או שתוכנם מופיע באופן פוגע על גב המעטפה (למשל: הביטוי "התראה אחרונה" באדום ובגדול). נתקלנו בתלונות על פגמים בטיפול בהליכי הוצאה לפועל, ובהם הימנעות מעדכון החזרי חוב, דרישת שכר טרחה גבוהה המצויה במחלוקת כחלק מחוב שאינו שנוי במחלוקת ועוד. בגיליון זה מופיעה החלטה של ועדת האתיקה הארצית (מספר את 129/09 לעיל בעמ' 8) המפרטת מקבץ הלכות באשר לחובות המוטלות על עורך דין העוסק בגביה.

אין לכחד, שהמצב בו חובות אינם משולמים באופן נרחב פוגע בשלטון החוק, וביציבות חיי הכלכלה. גביית חובות - ובפרט בסכומים לא גבוהים - היא מטלה קשה המחייבת לא פעם נקיטת אמצעים נחושים בבחינת רע-בל-יגונה. הימנעות מגביית חובות כדין, עלולה להזמין גביית חובות שלא כדין שאחריתה מי יישורנו. אולם, לא בכדי נמסרה המלאכה לעורכי דין (כבאי-כוח בעל החוב). חובתו של כל עורך דין קשורה לא רק לנאמנות בהשגת המטרה שלשמה נשכר, אלא גם להקפדה על דרך הפעולה, לשמירה על עקרונות של נאמנות ואמינות, להפעלת הכוח בניהול הליכי משפט בהגנות וכלי להשתמש בהם לרעה. יותר מכך: אסור לעורך דין העוסק בגביה לכלכל בין האינטרס של לקוחו בעל החוב לבין האינטרס העצמי שלו. אכן, שיטת התקשרות המקובלת הופכת את עורך הדין לבעל עניין בהצלחת הגביה הן משום ששכרו נקבע באחוזים מהסכומים הנגבים והן משום שלחוב נוסף רכיב קבוע של שכר טרחה. אולם, חובתו היסודית היא לגבות את החוב שאינו במחלוקת בשם מרשו, ולא להוסיף לכך באופן שרירותי חוב במחלוקת לטובת עצמו.

תפוצתם של הליכי הגביה רבה. אין כמעט אדם שלא נתקל בהם מעת לעת, בין בשל קנס חניה שלא שולם, מחלוקת בעניין ארנונה ומים וכן הלאה. יש סיכויים גבוהים שאזרח מן השורה יתקל בעורך דין דווקא במצבים אלו של גביית חובות. אשר על כן, נדרשת הקפדה של ועדות האתיקה בכל הנוגע להתנהגות עורכי הדין העוסקים בגבייה. גם כאן שתי מטרות עומדות בבסיס הדין המשמעותי אותו מפעילה ועדת האתיקה: הגנה על הציבור (ציבור החייבים במקרה זה) ושמירה על תדמית המקצוע.

הנחיות והחלטות הנחיות והחלטות ועדת האתיקה הארצית

העמדה לדין משמעותי בגין אי העברת חומר חקירה מטעם התביעה

עובדות מתלוננת בתיק אונס הגיעה לראיון בפרקליטות ערב עדותה בעדות מוקדמת טרם יציאתה מן הארץ. בראיון סיפרה כי אינה זוכרת כלל את האירוע, כי קודם הייתה בטוחה וכי אחרי העימות היא כבר לא בטוחה שנאנסה. הפרקליטה הנילונה תיעדה את המידע החשוב אולם לא העבירה אותו להגנה, לא בכתב ולא בעל פה.

המתלוננת עלתה להעיד והעניין נחשף כאשר הפרקליטה הנילונה שאלה אותה אם היא זוכרת מה אמרה במשטרה, הסנגורים התנגדו לשאלה, ובדין שהתפתח התברר דבר קיום השיחה.

מטעם פרקליט המדינה השיבו לתלונה כי אי העברת החומר מהווה תקלה של ממש ויש להצטער עליה. עם זאת אי העברת החומר לא נעשתה בזדון אלא היא תוצאה של אי תיאום בין הפרקליטה המטפלת בתיק לבין הפרקליטה שהייתה אמורה להופיע בגביית העדות המוקדמת, ושל סד הזמנים הצפוי. העיכוב במסירת החומר לאחר קיום העדות גם הוא לא נבע מזדון אלא מהתלבטות האם יש להעביר את החומר בתשובה גם צוין שפרקליט המדינה מצא לנכון להעיר לתובעת הנילונה הערה שצורפה לתיק האיש.

לתלונה הגיבה גם פרקליטת המחוז בו עובדת הנילונה שהדגישה את לחץ הזמן שבו נעשו כל הפעולות, את העובדה כי פורמאלית עדיין לא קמה חובת העברת כל חומר החקירה להגנה עוד מודגש במכתב הנתק שנוצר בין הפרקליטה המטפלת לבין התובעת הנילונה שהייתה אמורה רק לראיין את העדה ולהופיע בבית המשפט. כן מוזכר מצבה הרפואי המיוחד של התובעת הנילונה בעת הופעתה בתיק.

פרקליטת המחוז מסכימה כי היה צריך להעביר את תוכן הריאיון כבר באותו ערב או למצער למחרת בבוקר ומציינת כי רק הצטברות של גורמים מקריים מנעה זאת. אחרונה הגיבה הנילונה עצמה אשר בתגובתה מתארת שבזמן המשפט הייתה במצב רפואי לא קל וכי השיחה עם המתלוננת הייתה בערב שלפני ב-08:30 למחרת התייצבה לדין אבל ב"כ החשודים ביקשו לדחות העדויות מכל מיני סיבות ובסוף הדין התחיל ב-18:00 ונגמר ב-22:00. התובעת הנילונה מבקשת להסתמך גם על כל מה שנאמר במכתבם של הממונים עליה.

החלטה להעמיד לדין משמעתי (החלטה מספר את 257/08)

עדכון פרקליט המדינה ביקש לקיים עיון מחדש בהחלטה לנוכח הטיפול הפנימי של הפרקליטות במקרה. לאחר שיקול דעת ועיון חוזרים, לא נמצא שיש מקום לשנות את ההחלטה הקודמת. טיפול משמעתי או מינהלי פנימי הוא שיקול ענייני, אולם במקרה זה לא היה בו כדי לגבור על הנימוקים להעמיד לדין.

הערת העורכת מדובר במקרה בו הפגיעה לכאורה בנורמה האתית המחייבת את הפרקליטה היא גבוהה, שכן הסיכון הנחזה מאי קיום הנורמה הוא הרשעת חף מפשע, וכנגדו לא הוצג אינטרס ממשי למנוע את הגילוי.

כלל 25 וכלל 37: פנייה לצד שכנגד מיוצג במקרה של אורגן

שאלתא ראשונה עורך הדין הפונה הגיש עתירה נגד ראש אכ"א בעת שפלוגי שימש בתפקיד. לאחר שפלוגי עזב את התפקיד מבקש כעת עורך הדין לפנות אליו במישרין לצורך העתירה.

החלטה מדובר בצד שכנגד מיוצג ולכן לא ניתן לפנות אליו, אלא בנסיבות ובאישורים הקבועים בכלל 37. אנליטית, תביעה היא תמיד נגד אדם ולא נגד תפקיד. מכאן, שהתביעה הוגשה בעת הגשתה נגד פלוגי, שהיה מיוצג, ואין לפנות אליו בעניינה גם אם פרש מתפקידו.

בכחינה פחות אנליטית יותר אתית, הטעם לאיסור על פניה לאדם מיוצג מצוי בפערי המידע והכוחות בתהליך המשפטי בין עורך דין לבעל דין מן הישוב (לא בגלל הכישורים האישיים אלא בגלל הנגישות למשפט). טעם זה חל ביתר שאת כלפי מי שפרש מן התפקיד.

בצד דברים אלה, אפשר להוסיף שבהליכי ב"צ לעתים מי שמופיע כבעל דין אינו בעל דין "אמיתי", שכן האינטרס או המעורבות האישיים שלו בפרשה חלשים ביותר, ולכן הפגם בפניה הישירה אליו עשוי להיות נמוך יחסית. לכן, בהינתן נסיבות מתאימות, ייתכן שאפשר להתיר לחרוג מן הכלל. אולם במקרה שהוצג לנו לא הובאו נסיבות מיוחדות כאלה, והכלל בעינו עומד. עוד נוסף, שאם הגורם המייצג את פלוגי מתיר את הפניה אליו - כי אז מובן שהיא מותרת.

שאלתא שנייה הפונה מייצג בעתירה נגד שר האוצר, ושואל אם הוא רשאי לפנות במישרין לפקיד בכיר במשרד האוצר (הממונה על השכר, למשל) באותו עניין ובמסגרת הייצוג בעתירה.

החלטה מצד אחד, רשאי עורך הדין להזמין עדים, לאסוף מידע ולשוחח עם עדים פוטנציאליים, ואין להחריג ממלאי תפקידים מן הכלל. כשמדובר במדינת ישראל כבעל דין, הגבלת גישה לכל עובדי המדינה ואף לכל עובדי המשרד הנתבע אינה נדרשת בהכרח, ואינה נגזרת בהכרח מהעיקרון של איסור פניה לצד מיוצג. מעבר לכך, היא עלולה לפגוע בגילוי האמת ובהליך ההוגן.

מצד שני, לעתים ממלא התפקיד הוא המשיב (או הנתבע) האמיתי, השר או המשרד אינם אלא ביטוי פורמאלי למסגרת הפעולה של התאגיד או של המדינה, והגורמים האמיתיים שהתביעה מופנית נגד מעשיהם ומחדליהם הם עובדי מדינה אחרים. במקרה כזה ברור שאין לפנות במישרין לבעל תפקיד רלוונטי (כשהמשרד מיוצג).

נדמה את המצב לתביעה נגד תאגיד, למשל בנק גדול הנתבע הוא הבנק, ואולי גם המנכ"ל. האם רשאי עורך הדין של התובע לפנות בעניין התביעה במישרין לממונה על קביעת האשראי בבנק, או לממונה על משאבי אנוש ואפילו למנהל הסניף של לקוחו וכיו"ב, בעת שהבנק מיוצג? אין מחלוקת שאסור לו לעשות כן. הבקשה אינה מפרטת את הנסיבות המלאות, ולפיכך על הפונה לפעול לפי הקווים המנחים המצוינים לעיל. במקרה של ספק, ראוי שלא לפנות לגורם פנימי של התאגיד. (החלטה מספר את 237/09)

התבטאות כלפי עד בחקירה נגדית

עובדות המתלוננת נמצאת בהליך גירושין מאח של הנילון המייצג את אחיו. במהלך הדיון בבית משפט אמר הנילון שלוש פעמים את הביטוי הבא, בו עוסקת התלונה, "אני יודע שאישה עם בעיות פסיכוטיות כמור, יש לה בעיות זיכרון".

לטענת הנילון זו התבטאות אתית ולגיטימית במהלך חקירה נגדית הואיל ושאלת מצבה הנפשי של המתלוננת היה רלוונטי לדיון ואף הוצגה חוות דעת מומחה לבית המשפט על הבעיות הנפשיות. אם לא היה מעלה טענה זו הוא היה חוטא לחובת האמון ללקוח - שכן השאלה המרכזית שעמדה על הפרק היא כשירותה הנפשית של המתלוננת.

החלטה לגנוז את התלונה, בהסתמך על תגובת הנילון. (החלטה מספר את 295/08)

פעילות של עורך דין ישראלי העובד בחו"ל כעורך דין

שאלתא האם יש מניעה אתית שעורכת דין בעלת רישיון מקומי היושבת בחו"ל ובנוסף - בעלת רישיון ישראלי, תוכל לטפל בחברות ישראליות בישראל?

החלטה בשים לב להוראת סעיף 2/48 לחוק הלשכה, כל עוד עורכת הדין היא תושבת ישראל, היא רשאית לעשות פעולות המיוחדות לערך דין כמפורט בסעיף 20 לחוק. יחד עם זאת, בכל פעולה שחורגת מייעוץ משפטי כללי, או מעריכת מסמכים משפטיים שלא בחתימתה, נדרש מעורכת הדין לנהל משרד כמפורט בפרק ג' לכללי האתיקה, ובפרט היא חייבת שתהיה לה כתובת בישראל, שם היא מקבלת את לקוחותיה. למען הסר ספק, ראוי לציין כי לפי החוק הקיים, אסור לעורך דין ישראלי להחתים על תצהיר בחו"ל, או לאמת שם ייפוי כח. כל האמור לעיל כפוף לדיון המקומי במקום מושבה של עורכת הדין. (החלטה מספר את 279/09)

ניגוד עניינים: ייצוג שני נאשמים באותה פרשה שהאחד עד תביעה במשפטו של השני

שאלתא האם מותר לעורך דין לייצג שני נאשמים הקשורים לפרשה אחת שהאחד רשום כעד תביעה במשפטו של האחר?

החלטה ייצוג משותף של עד תביעה ושל נאשם בתיק אכן עלול לעורר ניגוד עניינים, אולם בסופו של דבר ההכרעה בכך תלויה בנסיבות המקרה.

אף אם הייצוג המשותף אינו מעורר ניגוד עניינים אסור, מתעוררת השאלה של מגע עם עד תביעה מכוח כלל 37(ב) לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית). שאלת תחולתו של הסעיף על המקרה אינה נקייה מספקות, לנוכח העובדה שהיא מתנגשת עם חובת הנאמנות של עורך הדין ללקוחו (עד התביעה). אם יש ניגוד עניינים ממילא הייצוג אסור. אין ניגוד עניינים, ויש ספק בשאלת המגע עם העד, יכול עורך הדין לבקש היתר מהועד המחוזי או מבית המשפט, ויש להניח שהיתר כזה יינתן לו (וכך גם תיבחן שאלת ניגוד העניינים).

במקרה הנדון, הצהיר עורך הדין שהוא מקבל במלואה את הגרסה העובדתית של העדה (הנאשמת השנייה שגם אותה הוא מייצג) כפי שנמסרה במשטרה. וכי יסכים להגשת חומר החקירה ובכלל זה הודעתה במשטרה, ולא יבקש לחקור אותה בחקירה נגדית על חומר זה. אם יפעלו הצדדים לפי הצעה זו - קרי חומר החקירה יוגש ללא חקירה נגדית - אין מניעה אתית מלייצג הן את עדת התביעה והן את הנאשם בפרשה. מטבע הדברים, במצב זה, אין גם מניעה אתית שעורך הדין יבוא בדברים עם לקוחותו (עדת התביעה) בקשר לתיק.

אין בקביעה זו כדי לקבוע שאם הצדדים לא יגיעו להסכמה במתווה האמור, הייצוג ייאסר מטעמי ניגוד עניינים. במקרה כזה, יהיה מקום לבחון שוב את הטענות, כאשר הנטל להסיר חשש מפני ניגוד עניינים יוטל על עורך הדין. קרי, יהיה עליו להציג השלמה לטענותיו מדוע לא מתקיים ניגוד עניינים בתיק. (החלטה מספר את 314/09)

רשלנות בניזקין שאינה עולה לכדי עבירת משמעת

עובדות על עורך הדין הנילון הוטלה אחריות ניזקית כלפי המתלוננת/לקוחתו לשעבר לאחר שבית משפט קבע כי טיפול הנילון בכספיה היה רשלני. בית המשפט קבע שפעמיים התרשל הנילון. תחילה כאשר הסתפק בתשובת הפקידה בבנק ולא בדר בעצמו את הנחיית בנק ישראל שנגעה לאותם כספים. בשנית, כאשר לא העביר המחאה למתלוננת בין אם מכוח טעות - נשכחה בתיק, ובין אם מטעם אחר. בפסק הדין מציין השופט כי במעשיו ובמחדליו התרשל הנילון בייצוג וסטה מנורמת ההתנהגות הנדרשת מעורך דין סביר. אלמלא התרשלותו זו, ציין השופט - לא הייתה כל תביעה בין הצדדים. לסיים מציין השופט כי לא הוכחו נזקים אמיתיים ממחדליו ועל כן ישלם רק 712₪ על הבדלי השערים וכן הוצאות משפט בגובה של 10,000₪, שכן ללא התרשלותו לא הייתה כל תביעה. השאלה בפני הועדה היא האם רשלנות זו של הנילון עולה לכדי עבירה אתית.

החלטה לגנוז את התלונה. כפי שקבע בית המשפט, הנילון התרשל במילוי תפקידו וככל הנראה רשלנות זו גרמה ליצירת הסכסוך בין הצדדים. עם זאת, יש לזכור כי הנילון ניסה להיזהר מביצוע עבירה אתית וכי עצם הפניה בשאלתא ללשכה במסגרת הטיפול בתיק מראה כי הנילון ער לבעיות אתיות ומנסה להימנע מהן. לאור מכלול הנסיבות נראה כי הגם שהנילון היה רשלן במילוי תפקידו, הרי שרשלנות זו לא עלתה לכדי רשלנות רבתי - לכדי עבירה אתית - שכן לא היה אדיש או פזיז בנוגע לתוצאות מעשיו, ואף טרח ופנה ללשכה שעה שחשב כי נקלע לבעיה אתית. (החלטה מספר את 113/04)

ניגוד עניינים: עורך הדין של הקבלן אינו רשאי להחזיק בערבויות מכר בנאמנות עבור הרוכש: עיון חוזר

החלטה בגליון 29 עמ' 5 (2009) של ביטאון זה פורסמה החלטה מספר את 118/07 לפיה עורך דין המייצג חברה קבלנית לא יוכל להחזיק בידיו בנאמנות ערבות אשר הונפקה עבור רוכש דירה מאת הקבלן, בהתאם לחוק המכר דירות (הבטחת השקעות של רוכשי דירות), תשל"ה-1974. הוועדה קבעה, כי הערבות היא תולדה של מנגנון סטטוטורי קוגנטי, אשר תכליתו להגן על רוכשי הדירות מפני מקרים בהם הקבלן לא יוכל למלא את התחייבויותיו כלפיהם, ועל-כך, עורך הדין המייצג את הקבלן לא יוכל לשמש כנאמן עבור הלקוחות ולהחזיק עבורם את הערבות. בעקבות ההחלטה, התקבלו אצל הוועדה מספר פניות של עורכי דין המייצגים קבלנים, ובהן בקשות לקיים דיון חוזר בהחלטה ואף לשנותה. לאחר דיון מעמיק בפניות השונות מצאה הוועדה שאין בהן כדי להביא לשינוי ההחלטה והיא נשארה על כנה.

הערת העורכת לפי החלטת הוועדה, נימוקי ההחלטה פורסמו בביטאון **עורך הדין** גליון 7 עמ' 142, רשימה מאת עו"ד אסף ניב.

ייפוי כח: תקפות ייפוי כח שנחתם בחו"ל ללא אימות חתימה

שאלתא בית הדין האזורי לעבודה הפנה שאלתא לוועדת האתיקה בנוגע לתקפות ייפוי כח שנחתמו בתורכיה, הערוכים דו-לשונית, עברית ותורכית, ואשר אין כלל אימות חתימה (לא על ידי צד שלישי, לא על ידי עורך דין תורכי, לא על ידי עורך דין ישראלי, לא על ידי נציג דיפלומטי או קונסולרי ישראלי או אחר) לחתימות הנחזות להיות חתימותיהם של האנשים המפורטים ברישא לטופסי ייפוי הכוח.

החלטה תקפותו של ייפוי כח מוכרעת על-ידי דיני השליחות והראיות. ועדת האתיקה אינה יכולה להחליף את שיקול דעת בית המשפט בעניין. עמדתו של עורך הדין בשאלת התקפות אינה מכריעה והיא ראייה מבין הראיות שבית המשפט מוסמך לשקול בעניין.

עורך דין הפועל בשם לקוח, או מגיש ייפוי כח, או מייצג מכח ייפוי כח וכיוצא' חייב להיות משוכנע בקיומם של בשלושה תנאים מצטברים: (א) קיומו וזהותו של הלקוח; (ב) קיומה של שליחות, בין בכתב בין בעל-פה; (ג) שהפעולה שהוא מבצע נכללת בייפוי הכח שניתן.

עורך דין הפועל מבלי שיהא משוכנע בקיומם של שלושת התנאים המצטברים עובר, לכאורה, עבירת משמעת. (החלטה מספר את 313/09)

חסיון: תחולתו בייצוג משותף של לקוחות

שאיילתא עורך דין ייצג שלושה נתבעים. במהלך הדיונים נפטר אחד הנתבעים. עוד בטרם נתקבל פסק הדין הגישו שני הנתבעים האחרים, באמצעות עורך דין אחר, תביעה נגד יורשי המנוח, בטענה כי עליהם לשלם 80% משווי התביעה. הפונה מייצגת את יורשי המנוח. בא כח הנתבעים מבקש להעיד מטעמו את עורך הדין שייצג את שלושת הנתבעים בתביעה המקורית. בא כח הנתבעים מנמק את בקשתו בנימוק כי מאחר שייצוג השלושה היה משותף, ושני הנותרים מוותרים על החיסיון, הרי שאין מניעה לחשוף דברים ומסמכים שהוחלפו בקשר ענייני לשירות המקצועי שניתן. השאלה היא האם ניתן להעיד את עורך הדין או שעולה טענת חסיון?

החלטה חובת האמון והסודיות של עורך דין ללקוחות במשותף מסורה להם במשותף. דברים שאמר אחד מהלקוחות לעורך הדין בנוכחות לקוח משותף אחר, אינם חסויים בינם לבין עצמם. משנתגלע סכסוך בין הלקוחות באשר לדברים שאמרו במשותף לעורך הדין, נסוג החיסיון במידה הדרושה להכרעה באותו סכסוך. לפיכך, במקרה שלפנינו, אילו ביקשו א' ו-ב' לזמן את עורך הדין להעיד במסגרת סכסוך עם ג', כי אז לא היה בידי ג' למנוע את העדות מטעמי חיסיון, ככל שהמדובר בדברים שנאמרו בנוכחותם המשותפת של הלקוחות או בידיעה משותפת אודות הדברים שנאמרו.

שאלה נוספת היא, אם מותו של אחד הלקוחות משנה את מצב הדברים. לכך אנו משיבים בשלילה, מאחר שמצב הדברים כלפי היורשים זהה למצב הדברים כלפי המוריש. (החלטה מספר את 209/09)

הערת העורכת תקפותו של חיסיון עורך דין ולקוח כלפי יורשי הלקוח אינו נטול קשיים, ואין לקבוע שעם מותו של אדם נכנסים היורשים לנעלי הלקוח ללא סייגים. יש לבחון כל עניין לגופו, על-פי אופי המידע וההקשר בו נמסר לעורך הדין ועל-פי מערכת היחסים עם היורשים.

מעמדו של מי שסיים התמחות אך טרם נרשם כעורך דין חבר הלשכה

עובדות הנילון ייצג בבית משפט בתקופה שבה היה לאחר סיום ההתמחות אך טרם התקבל כעורך דין חבר הלשכה. בדיון, בעקבות פניית בא כח הצד שכנגד, הסבה כבוד הרשמת את תשומת ליבו של הנילון לכך שיינתן ונדרש אישור של השלכה לצורך המשך הייצוג. מיד בעקבות ההערה חדל הנילון מלטעון בדיון וביקש דחיית הדיון עד לאחר קבלת רישונו. הרשמת נעתרה לבקשתו זו, על מנת לאפשר לנילון לייצג את הזוכה בדיון. הרשמת לא קיבלה את טענת ההטעיה שהעלה בא כח הצד שכנגד. הנילון מציין בתשובתו שפעל בתום לב, כאשר היה מדובר בהשתתפות בדיון משפטי שנגע לאביו שהיה בעל דין, לצד אמו שהיא עורכת דין ובאת כח של האב, תוך פיקוחה.

החלטה לגנוז את התלונה עם הערה כדלקמן: ייצוג מותר רק לפי הקבוע בסעיף 20 לחוק לשכת עורכי הדין, כאשר מי שאינו רשאי לייצג, מבקש לסייע לאחר בבית משפט, עליו להודיע על כך לשופט ולקבל את אישורו המפורש, אשר ראוי שיירשם גם בפרוטוקול. (החלטה מספר את 411/08)

מגע עם צד שכנגד מיוצג ומשלוח שיק על-שם הלקוח שכנגד

עובדות עורך הדין המתלונן, ייצג לקוח, אשר זכה בתביעה כספית (בגין פגיעה בשם הטוב) נגד לקוחו של עורך הדין שכנגד, הוא הנילון. המתלונן טוען שהנלון פנה ישירות אל לקוחו ואפילו פעמיים בקשר לתשלום על פי פסק הדין, וכן על כך שהנלון שלח אל עורך הדין שיק לפקודתו של הלקוח, ולא לפקודת עורך הדין. הנילון, משיב שלאחר פסק הדין ניסו הוא ומשרדו להשיג את עורך הדין (המתלונן) בטלפון ובפקס כדי להסדיר את התשלום, אך ממשרדו לא היתה תשובה. הנילון חשש ואף חשד, שהמתלונן מנסה להתחמק בכוונה, כדי לפתוח תיק הוצאה לפועל נגד מרשו של הנילון, ובכך להגדיל את החוב (וכנראה שאף פתח

תיק הוצל"פ). משום כך פנה הנלון אל הלקוח ישירות. הנילון גבה את טענותיו בתצהיר של מזכירתו הקבועה, המאשרת שלא הצליחה להשיג את המתלונן טלפונית, וכן ששיגרה אליו פקסים ללא הצלחה. לעניין השני, משלוח השיק על-שם הלקוח עצמו, אומר הנילון שאין בכך עבירה ושאינו כלל האוסר לשגר שיק על-שם הלקוח. יצוין כי ועד המחוז החליט על גניזת התלונה המוגשת כעת לוועדה כקובל נוסף. **החלטה** יצירת קשר ישיר עם צד שכנגד מיוזג היא אמנם עבירה אתית, אבל בנסיבות העניין הוכיח הנילון בראיות של ממש, שניסה להשיג את עורך הדין המתלונן בטלפון ובפקס ללא הואיל. לעניין השני, עורך דין השולח לעורך הדין של הצד השני שיק לפקודת הצד השני לא עובר עבירה אתית בכך שאיננו שולח שיק לפקודת עורך הדין. אומנם ההעדפה היא שיהיה שיק לפקודת עורך הדין, אך התנהגות נוגדת איננה עבירה. (החלטה מספר את 272/09)

התנהגות כלפי חבר למקצוע

עובדות עורך הדין הנלון בייש את עורך הדין המתלונן בבית הדין הרבני בכך שהציג בפניהם פסק דין בתיק פלילי, שבו זוכה עורך הדין שהוא המתלונן שבפניו מאשמה פלילית. ועד המחוז החליט לגנוז את התלונה שהוגשה לוועדה בתור קובל נוסף. לאחר הגשת התלונה הודיע המתלונן לוועדה כי נפגש עם הנילון והחליט למחול לו ולבטל את התלונה.

החלטה הגשת פסק דין פלילי, בו זוכה המתלונן, לערכאה שיפוטית, שבפניה המתלונן הוא אך מייצג, היא מעשה פסול שיש בו עבירה אתית. עם זאת, משהודיע המתלונן כי נפגש עם הנילון ומחל לו, ומטעם זה בלבד, החלטנו לגנוז את התיק עם הערה. (החלטה מספר את 267/09)

חסיון: ידיעה על עבירה בעתיד

שאלתא לעורך הדין הפונה נודע כי ידועה בציבור של לקוחו המנוח מתכוונת לבקש, באמצעות קרובי המנוח, צו ירושה ובו מידע שיקרי המסתיר את קיומם בנם המשותף מרשם הירושות. בשעתו בנם לא נרשם כבנו של המנוח כדי שהידועה בציבור תהנה ממעמד אם חד-הורית במוסד ביטוח הלאומי (להלן: "מל"ל"). לו הייתה זהות האב ידוע למל"ל לא הייתה האם זכאית לכל הזכויות של אם חד-הורית. אם תוגש בקשה לצו ירושה ניתן להוכיח על נקלה כי הילד הוא בנו של המנוח. אולם אם יודע למל"ל כי המנוח היה אביו של הילד, ועניין זה הוסתר, עלולה הידועה בציבור להידרש להשיב למל"ל כספים שקיבלה במרמה לכאורה. במצב זה, כיצד על עורך הדין לפעול?

החלטה עורך הדין חב חובת נאמנות למנוח, ולא לידועה בציבור, ומכאן שבכל הקשור לצו הירושה הוא חב בחובת נאמנות לרצון המת בלבד. מכוח הנאמנות למנוח עולה שדיווח על היות בן יורש למנוח (במסגרת הליכי הירושה) היא חובתו של עורך הדין. בנוסף, הידיעה על אפשרות ביצוע עבירה עתידית (מצד הידועה בציבור) אינה נהנית מחיסיון. כך שגם אם הידועה בציבור היא לקוחתו של עורך הדין (והוא חב לה בחובת נאמנות) אין בכך לשנות. אשר על כן על עורך הדין לדווח לרשם הירושות או לאפוסטרפוס הרשמי על קיומו של בן יורש למנוח, וזאת בלא קשר להגשת בקשת צו ירושה בנוסח זה או אחר באמצעות עורך דין אחר על-ידי מי מקורבי המנוח. (החלטה מספר את 301/09)

הסגת גבול המקצוע: עמותה ללא כוונת רווח המציעה שירותים משפטיים

שאלתא האם מותר לעורכי דין לשתף פעולה עם עמותה המציגה עצמה כמי שנותנת סיוע משפטי בחינם בשעה שאין זה כך. העמותה גובה מהפונים אליה "דמי רצינות" ותשלום עבור הוצאות. הסכם ההתקשרות עם העמותה מגדיר כהוצאות בגין מחויב הפונה גם ניסוח מכתב משפטי, הכנת תצהיר כתבי בי-דין ועוד.

החלטה לפי החלטה מספר את 238/05 שפורסמה בביטאון זה בגיליון 29 עמ' 4 (2009) התנהלות העמותה אינה עומדת בדרישות האתיקה המקצועית, ולפיכך אסור לעורך דין לשתף פעולה עמה, או לייצג

במסגרתה. דרישות העמותה המפרות הינן: (1) גביית שכר במסווה של "דמי רצינות" (2) גביית תשלום (אף אם קטן) עבור השירות. לכן, על העמותה לחדול מפעולה כאמור. (החלטה מספר את 16/09)

התנהלות עורכי דין בהליכי גבייה

שאלתא כיצד צריכים לנהוג מהבחינה האתית עורכי דין העוסקים בגביית חובות ובהתנהלותם מול החייבים בתיקי הוצאה לפועל.

החלטה לאחר סריקה יסודית של גיליונות אתיקה מקצועית, עט ואתיקה, פסקי דין של בתי הדין המשמעתיים ופסקי דין של בית המשפט העליון, נמצאו שהנורמות האתיות הבאות (וז אינה רשימה ממצה):

1. איסור שימוש בשמו של עורך הדין על גבי תזכורת לגביית חובות (וראה ס' 11 להלן).
2. איסור שיגור התראות תשלום ללא חתימת עורך דין.
3. המצאת התראות בפקס ו/או במסרונים מותרת, רק בכפוף לאישור קבלתן אצל החייב; תנאי זה לא נדרש לגבי משלוח הודעות אחרות, שלא בדרך של המצאה כדין.
4. איסור ציון ביטויים כ"אזהרה משפטית", "דרישה לתשלום", או מס' טלפון של מרכז תשלומים על גבי צידה החיצוני של המעטפה.
5. משלוח שובר תשלום/גבייה כחלק ממכתב עורך דין אסור, מותר לצרף שובר כאמור כנספח נפרד.
6. החובה לציין בפתיחת תיק הוצאה לפועל כל סכום שהתקבל על-חשבון החוב.
7. החובה לעדכן את ההוצאה לפועל בכל תקבול על-חשבון החוב במועדים הקבועים כדין.
8. החובה לסגור תיק הוצאה לפועל מייד לאחר סילוק מלא החוב, ובכלל זה לבטל פעולות שנתרו בתוקפן.
9. איסור ביצוע פעולות בתיק הוצאה לפועל לאחר שהוגשה בקשה לפשיטת רגל/פירוק וניתן צו עיכוב הליכים ובתנאי כי עורך הדין הודע להליך זה.
10. איסור לנקוט פעולה בהוצאה לפועל במעמד צד אחד בידיעה שיש פגם שאינו מאפשר להיעתר לה.
11. חובה לציין את הפרטים הבאים במכתבי התראה:
 - 11.1 שמו של עורך הדין ומשרדו, מענו ודרכי התקשרות עימו.
 - 11.2 פירוט הסיבה לפנייה ופירוט החוב נשוא הפנייה.
 - 11.3 פירוט דרכי סילוק החוב והאמצעים שבדעת עוה"ד לנקוט לגבייתו.
12. מכתב המשוגר על-ידי עובד (שאינו עורך דין) של רשות או של תאגיד וחתום בשמו אינו יכול לכלול את שם עורך הדין ודרישה לשכר טרחת עורך דין. (החלטה מספר את 129/09)

תוספת להחלטה שפורסמה בגליון 35: הפסקת ייצוג לאור משבר אמון עם הלקוח

בגליון הקודם, מספר 35 בעמ' 1 פורסמה החלטה מספר את 229/09 שעסקה בהפסקת ייצוג של עורכת דין מטעם הסיוע המשפטי (בטעות נרשם "הסעד המשפטי"). **להלן התוספת להחלטה שניתנה:** על עורכי דין המתמנים על-ידי לשכות הסיוע המשפטי ברחבי הארץ חלות גם הוראות חוק הסיוע המשפטי, תשל"ב - 1972 (להלן: החוק) ותקנות הסיוע המשפטי, תשל"ג - 1973 אשר הותקנו מכוחו. סעיף 26 לחוק קובע: "עורך דין שנתמנה לתת שירות משפטי לפי חוק זה, לא ישתחרר מהמינוי אלא באישור ראש הלשכה שמינה אותו".

בהינתן שהחוק גובר על כלל 13 לכללי האתיקה שהינה חקיקת משנה - הרי שעורכת הדין שמונתה על-ידי הסיוע המשפטי תוכל להשתחרר מייצוג רק באישור ראש הלשכה לסיוע משפטי אשר מינה אותה.